

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

Qvæst. 1. An sit mundus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

ueretur quando descenderet corpus à loco magis alto; & tamen quod descenderet à loco magis alto, moueretur velocius: ergo signum est quod motus velocitas maior non proueniat à minori resistentia orta ex longiori motu.

20 *Communi-
or senten-
tia.*

20 *Communi-
or senten-
tia.* tenet velocitatem maiorem prouenire ex impulsu aëris succedentis: succedit enim ipsi cum aliquo impetu iuxta proportionem motus ita, ut quo velocius mouetur, eo maiori impetu succedat; unde quia prima pars aëris succedens impellit ultra, quam per naturalem virtutem descenderet, sit ut succedente illa parte velocius moueatur, quam incipiat moueri, & quia tum velocius mouetur, succedit alia pars, cum maiori impetu, & cogit ad velociorem motum, & ita deinceps usque in finem.

Relicuitur

Contra hanc tamen sententiam facit primo, quod non appareat maior motus in aëre in fine, quam in medio; nec etiam apparet quomodo possit esse talis impulsus ab aëre, nam non fit ab aëre antecedente, potius enim ille resistere deberet: nec ab aëre sequenti, quia cum sit in loco naturali, non debet grauitare nec impellere corpus sub se positum: nec ad impediendum vacuum id est necessarium, sufficit enim ad hoc quod subsequatur immediate absque huiusmodi impulsu. Adde, quando nos ipsi cadimus non sentire nos impulsu aëris subsequen-
tis; quem tamen si daretur, deberemus sentire, sicut sentimus impetum venti impellentis nos à tergo, qui tamen non impellit tantum, quantum supponitur impellere aer prope finem gratia descendit.

Confirmatur: quia motus aeris non est verisimiliter tam magnus etiam impulsus, ac ventus valde vehemens: sed certe ille ventus non posset impellere tantum quantum impellitur graue in fine motus longi, ergo ille impulsus non oritur ex aëre.

21 Hæ sunt præcipuæ, quas de hac re reperio sententias, quarum nulla non caret sua difficultate; nec ego aliam faciliorem inuenio: unde ex hoc ipso potest assumi argumentum ad probandum quod motus non sit velocior in fine.

At si quis tamen velit ex his dicendi modis scire, quem putem faciliorem;

Respondet mihi, faciliorem esse illum, quo dicitur quod moueatur velocius, quia producant in se ipsis quali-
tatem aliquam impellentem, aut quia producant in ipsis qualitas resistens motui; quod colligi potest experientia & finis eius erit ut eo modo expellant maiori impetu corpora distantiora ob beneficium vniuersi. Vltima etiam sententia ob auctoritatem probabilis censetur debet: & quia non absolute resolutio hanc questionem quoad hanc partem, propterea non propono Conclusionem.

Cum pro
iecta mi-
nus velo-
ci, et mo-
uentur
post me-
dium.

22 Nunc soluenda est quæstio quoad secundam partem & dico rationem esse cur proiecta minus velociter mouentur post medium quam in medio, quia usque ad medium qualitas impressa ipsis non remittitur, tum autem incipit remitti. Ideo autem velocior in medio, quam in principio, (si tamen ita fiat) quia ipsum proiectum habet virtutem productiuam impulsus in se ex suppositione quod impellatur ab extrinseco, & hoc paulatim donec remitti incipit virtus ipsi impressa ab illo extrinseco, vel quia (ut communius tenetur conformiter ad vltimam sententiam de prima parte) quo velocius mouetur per impulsu, eo magis impellitur ab aëre seruata simili proportionem, qualis seruatur in motu grauis deorsum.

Quæri hic solet, an elementa grauitent in locis proprijs: sed commodius tractabitur hæc quæstio in disputatione de Elementis. Vnde hæc sufficiant de octo libris Physicorum, ad primi Motoris, ad quem indagandum potissimum compositi sunt, honorem, & gloriam. Amen.

LIBRI DE COELO ET MVNDO.

QUæ utiliora sunt, & magis indigent examine in quatuor libris, quos de Cælo & Mundo scripsit Philosophus, quorumque obiectum adequatum, seu attributionis est, vel vniuersitas rerum omnium de facto reperiatur intra superficiem conuexam Cæli supremi; vel corpus simplex commune Cælis, & Elementis terrestribus; vel Cælum ipsum, quæ controuersia parui prorsus momenti est; hic paucis disputationibus eo apprehendere placuit, easque numero cum præcedentibus connectere.

DISPUTATIO XXI. DE MVNDO.

PER Mundum, qui & græce Κόσμος dicitur, vniuersitas rerum omnium præsertim corporearum intelligitur, quæ inter se ordinem quendam habent ac sub ordinati nem, absque subordinatione, aut depedentia ab alijs corporibus, quæ extra illam vniuersitatem, seu multitudinem collocata essent. Dixi, ordinem quendam, ac si subordinationem habent: quia multitudo rerum, quæ non haberent huiusmodi ordinem, chaos potius, quam mundus appellari deberet; tum etiam quia si non caperetur hoc modo, non posset esse quæstio de pluralitate mundorum, quia absque dubio impossibilis esset; nam plures, qui ex cogitatione mundi, vnicam vniuersitatem rerum omnium corporearum facerent, atque adeo essent necessarius vnus mundus: Dixi etiam absque depedentia ab alijs corporibus, aut subordinatione ad illa, quia alias potuisset vocari mundus collectio creaturarum omnium sublunarium, & collectio etiam creaturarum celestium posset vocari alius mundus, atque adeo de facto, posset dici dari duos mundos; vtraque enim collectio est rerum corporearum inter se bene dispositarum.

QVÆSTIO I. An Mundus sit vnus.

SI caperemus Mundum pro vniuersitate omnium rerum corporearum, quæ de facto fuerint, sunt, & erunt, ce tum est mundum esse vnum: illa enim vniuersitas est vna; posset tamen in hoc sensu dari alius mundus, quia alia vniuersitas rerum posset esse. Item si caperemus mundum pro vniuersitate omnium rerum corporearum possibiliu, adeo mundus esset vnus, ut nec essent plures possibiles, quia extra vniuersitatem rerum corporearum omnium, aliæ res non essent, ex quibus conflare posset alius mundus. Itaque controuersia hic examinanda est, an de facto præter vniuersitatem rerum omnium corporearum contentarum sub summo Cælo, detur alia rerum vniuersitas extra summum Cælum; aut an sit possibilis talis vniuersitas: si enim detur, de facto plures dantur Mundi: si non detur, sed sit tamen possibilis, non dantur de facto, sed sunt possibiles plures mundi.

CONCLUSIO.

De facto vnus tantum est mundus; sed plures sunt possibilis. Prima pars est communis cum Philosopho. Secunda etiam pars est communis, sed videtur esse contra Philosophum, & Platonem etiam in Thymæo. Probat Philosophus primam partem tribus rationibus, quibus etiam ad negandam inducebatur secundam partem.

2 Prima ratio est: si darentur plures mundi, terra vnus mundi moueri deberet naturaliter ad vnus cuiusque mundi centrum, sicut terra huius mundi de facto ad eiusdem mouetur centrum: sed hoc non solum inconueniens

Vnus mundus datur de facto: plures sunt possibilis.

Probatio-
nes Philo-
sophi.

niens est, sed prorsus implicat naturaliter: ergo nec datur nec dari potest pluralitas mundorum.

Secunda ratio est, quod mundus hic noster contineat omnem materiam possibilem: ergo nequit dari alius mundus constans saltem rebus materialibus.

Tertia est, quod sit tantum vnus primus motor: ergo vnum tantum primum mobile, & consequenter vnus mundus.

Verum hæ rationes parum aut nihil concludunt, nec tanti Philosophi ingenio dignæ videntur.

Respondetur enim facillime potest ad primam negando maiorem: cur enim terra huius mundi, ad centrum alterius nullam cum eo connexionem aut subordinationem habentis, moueri deberet?

Ad secundam negatur antecedens: & sane si contineretur omnem materiam possibilem, deberet constare infinita materia, quod est contra ipsum Philosophum mundo huic limitatos tribuentem fines.

Ad tertiam negatur consequentia, non obstante enim vno primo motore, possunt dari plura prima mobilia non subordinata inter se, quorum quodlibet in suo mundo esset primum.

3. Melius ergo probatur prima pars, quia existentia rerum vllarum non debet asseri absque aliqua ratione à priori aut posteriori aut experientia, aut autoritate, sed nulla est ratio, aut experientia, aut autoritas magni faciendi, vnde colligatur existentia alterius mundi, imo est autoritas omnium fere Philosophorum in contrarium: ergo non debet asseri.

Confirmant aliam: quia poterat Deus omnes creaturas corporeas in vnico mundo collocare: ergo non debebat ad plures mundos recurrere.

At hæc confirmatio est dissilis: quia si loquatur de hoc mundo, qui de facto existit, id omnino falsum est: nam alius mundus eiusdem magnitudinis, & formæ qui possibilis est, non poterat intra hunc mundum contineri. Si vero loquantur de alio mundo maiori.

Contra est, quia quamuis in eo possent creaturæ alterius mundi, qui de facto diceretur existere, contineri; tamen quia ille de facto non est creatus, non lequitur quin de facto sit alius mundus ab hoc nostro distinctus. Deinde non est vllus mundus finitus tam magnus, cui non possit alius mundus æqualis creari, qui propterea intra terminos istius mundi quantumvis magni non posset contineri. Rursus Sol, Luna, Stellæ alterius mundi non possent intra vnum mundum, in quo essent aliæ similes, tam bene collocari.

Confirmant secundo, quia cum Deus ipse vnus sit, congruum erat ut opificium eius esset vnum. At hæc congruentia non est magni momenti: posset enim aliquis dicere non magis congruum esse ut opificium Dei esset vnum ad habendum aliquam proportionem cum Deo, quoad vnitatem, quam quod esset multiplex ad ostendendam ipsius omnipotentiam. Deinde cur esset necesse ut opificium totale Dei deberet habere proportionem vllam in vnitatem cum Deo?

Probat secundam pars conclusionis: quia in hoc nulla prorsus est repugnantia; quo argumento melius haberi non potest ad probandas similes conclusiones. Philosophus autem, qui sensit contrarium huius partis, valde leuibus, & erroneis ad id adducebatur principiis; ut propterea in hoc non sit curanda eius autoritas.

4. Quares quam vnitatem habet hic mundus noster in se.

Respondetur non nisi vnitatem ordinis & subordinationis: non enim vnitatem aliquam per se, aut metaphysicam, cum partes plures eius realiter distinguantur; aut physicam, cum etiam plures partes eius sint secundum sententiam completa: quæ non actuant alias partes, nec actuantur ab alijs partibus, ut lapides, arbores, homines, elementa: non etiam continuationis, neque enim celi inter se continuantur, nec pisces, cum mari aut alijs partibus, aut homines cum terra aut aere; nec etiam vnitatem mere per accidens, ut patet ex ordine & subordinatione partium mundi; ergo vnitatem ordinis & subordinationis.

5. Certum est mundum esse perfectum; nam ut Scriptura ait, *Dei perfecta sunt opera, & vidit Deus mundum, cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona.* Quod non quamcumque mundi perfectionem, sed eminentem aliquam denotat. Et sane multitudo, varietas, pulchritudo, proportio & connexio ordinatissima partium mundi maximam eius perfectionem abunde ostendunt, ut alia id probatione non indigeat. Et quamuis ex monstris, animantibus venenosis ac per se deformibus, infectionibus aeris, terræ motibus, tempestatibus, & similibus posset quis arguere aliquam mundi imperfectionem, ut pote qui sine iis perfectior appareret; tamen, præterquam quod hæc omnia deseruiant ad particulares aliquos fines; cum cauentur à causis naturalibus, quæ si ea carerent virtute, non haberent aliam ad mundi vtilitatem requisitam, perfectioni potius mundi attribui debent quam imperfectioni. *Difficilis ergo hic examinanda est solummodo*, an mundus sit ita perfectus, ut perfectior esse non possit. Quæ difficultas cõuenit in re cum alia in Theologia examinari solita, an Deus teneatur semper facere quod optimum est: si enim teneatur, non poterat perfectius quid facere quam mundum; alias eum faciendo non fecisset quod optimum est: si vero non teneatur, nihil impedit, quo minus posset mundum longe perfectiorem nobis condidisse.

6. Prima sententia est, quod non possit Deus perfectionem mundum facere absolute, & simpliciter, quam quem de facto fabricauit.

Secunda sententia, quod posset Deus absolute perfectiorem mundum facere, sed supposito tamen fine de facto intento, ob quem creauit mundum, quod non potuerit.

Tertia, quod potuerit perfectiorem, etiam supposito fine.

Ut autem clarius soluamus hanc difficultatem, aliquid dicendum videbitur de illa alia difficultate annexa, an scilicet Deus teneatur facere quod optimum est.

Qua in re Granadus 1. tract. 2. de volum. Dei disp. 3. distinguit inter duo genera rerum: sunt enim aliquæ res, in quibus assignari potest optimum ex illis, ut v.g. creatio mundi & negatio creationis mundi, redemptio generis humani & non redemptio: aliæ sunt res, in quibus nequit assignari optimum, ut sunt species alicuius generis, in quibus cum sit processus in infinitum, & nulla species assignari possit, quæ perfectior fieri nequit, non potest assignari quid sit ex illis optimum. Dicit ergo hic author, in priori genere rerum Deum non solum semper de facto facere, quod optimum est, sed ad id ex bonitate sua infinita ita inclinari, ut moraliter loquendo oppositum facere non possit, quamuis ad id faciendum potentiam physicam habeat.

Hanc sententiam data opera impugnatur *Lugo disp. 2. de incarnatione sect. 1.*

CONCLUSIO. I.

7. Deus non tenetur facere, quod optimum est, etiam ex illis rebus, quarum optimum assignari potest. Hæc est contra Granadum, & iuxta communia principia.

Probat *Lugo*: quia potentia physica cum impotentia morali, quam haberet Deus in sententia opposita ad non faciendum optimum, est valde debilis, & arguens libertatem valde limitatam ac imperfectam in Deo: ergo non debet illi poni in Deo, sed potentia physica cum potentia morali. Hoc argumentum fufius prolequitur.

Ad facile respondetur Granadus, licet in sua sententia magis limitata libertas in Deo poneretur in ordine ad non faciendum optimum, tamen hoc non arguere imperfectionem, sed potius perfectionem, in Deo, præsertim cum radix eius sit summa bonitas ipsius; & sicut nos sumus in statu perfectiori, quando habemus gratiam efficacem moraliter determinanter nos ad bonum, quam quando non habemus ipsam, sed essemus eque indifferentes ad bonum, & malum absque gratia ad bonum inclinantem.